

NORLANDSFORSKNING
NORLAND RESEARCH INSTITUTE

Fra erfaring til kompetanse: Opplæring til brukermedvirkere og erfaringskonsulenter

Publisert: Februar 2019
Skrevet av:
Malene Paulsen Lie og Terje
Olsen

Arbeidsnotat nr.: 1001/2019
ISSN-NR: 0804-1873
Prosjektnr: 1735

NORDLANDSFORSKNING
NORDLAND RESEARCH INSTITUTE

ARBEIDSNOTAT

ARBEIDSNOTAT NR: 1001/2019	ISSN-NR: 0804-1873	PROSJEKTNUMMER: 1735	ANTALL SIDER: 28
FORFATTER(E): Malene Paulsen Lie og Terje Olsen			
Fra erfaring til kompetanse: Opplæring til brukermedvirkere og erfaringskonsulenter			

INNHOOLD

FORORD	2
1 INNLEDNING	3
1.1 BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLINGER.....	3
1.2 METODE	4
2 RESULTATER.....	7
2.1 BAKGRUNN OG KURSDELTAKELSE	7
2.2 OPPLÆRING OG OPPFØLGING	11
2.3 MEDVIRKNING OG INNFLYTELSE	14
2.4 AKTIVITETER OG NETTVERK	16
3 VEIEN VIDERE.....	19
3.1 ORGANISERING.....	20
3.2 OPPLÆRING OG OPPFØLGING AV MEDVIRKERE	21
3.3 FELLESARENA FOR ERFARINGSDELING	22
VEDLEGG: SPØRRESKJEMA	23

FORORD

Dette arbeidsnotatet presenterer resultater fra en spørreundersøkelse med påfølgende telefonintervjuer blant et utvalg unge mennesker som er eller har vært aktive som brukermedvirkere eller erfaringskonsulenter i organisasjonene Mental Helse Ungdom (MHU), Barn av Rusmisbrukere (BAR) og Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB). Undersøkelsen er del av et prosjekt med sikte på å utvikle bedre opplæring til medvirkningsaktører fra de tre organisasjonene. Prosjektet drives av Mental Helse Ungdom med midler fra Extrastiftelsen.

Vi vil takke prosjektkoordinator Thisbe Verner-Carlsson og generalsekretær Adrian Wilhelm Kjølø ved Mental Helse Ungdom for et godt samarbeid i planleggingen og gjennomføringen av undersøkelsen. Takk også til prosjektets referansegruppe som har gitt nyttige innspill til utforming av spørreskjemaet.

Bodø, februar 2019

1 INNLEDNING

Prosjektet «Brukermedvirkere og erfaringskonsulenter, er det det samme?» drives av Mental Helse Ungdom med midler fra Extrastiftelsen. Målet med prosjektet er å utvikle et program for opplæring til unge brukerrepresentanter og erfaringsformidlere innen områdene psykisk helse, rus og barnevern, slik at de blir opplært i det samme kvalitetssikrede programmet. Videre er det et mål at det utarbeides en kartlegging som skal gi svar på hvilke mangler dagens opplæring av brukermedvirkere og erfaringsformidlere har og hvordan disse kan søkes tettet.

Prosjektet bygger på et samarbeid mellom de tre organisasjonene Mental Helse Ungdom (MHU), Barn av Rusmisbrukere (BAR) og Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB), som alle jobber for å gi opplæring til brukermedvirkere som skal gjøre dem i bedre stand til å bidra på individ-, tjeneste- og systemnivå.

Nordlandsforskning sin rolle er å bistå i gjennomføringen av prosjektet, med å gjennomføre den innledende kartleggingen, samt å følge prosjektet videre som drøftings-/diskusjonspartner. Dette arbeidsnotatet presenterer resultatene fra denne innledende kartleggingen.

Formålet med spørreundersøkelsen og telefonintervjuene er å kartlegge hvordan og på hvilke måter opplæring i brukermedvirkning og erfaringsformidling kan gjøre unge medvirkningsaktører i bedre stand til å drive medvirkning.

Formålet med kartleggingen er å gi innsikt i hvordan brukermedvirkere og erfaringskonsulenter opplever oppfølgingen av den enkelte organisasjon og/eller oppdragsgivere, og hvilken betydning brukermedvirkning og erfaringsformidling har for den enkelte. Gjennom å oppsummere erfaringene hos deltakere på kurs i brukermedvirkning og erfaringsformidling i de tre organisasjonene, vil kartleggingen kunne bidra til videre utvikling av kursene.

Spørsmålene i undersøkelsen er knyttet til den enkeltes roller i kurs og kursopplæring, oppfølging i rollen som brukermedvirkere og erfaringskonsulenter, opplevelse av medvirkning og betydningen av brukermedvirkning for den enkelte (personlig, sosialt og eventuelt faglig).

1.1 BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLINGER

De tre organisasjonene deler en oppfatning av at brukermedvirkning, eller *erfaringsbasert kunnskap*, er nøkkelen til å utvikle et bedre hjelpesystem for barn og unge.

Mental Helse Ungdom (MHU) er en medlemsbasert interesseorganisasjon for barn og unge opp til 31 år. Organisasjonen jobber for åpenhet om psykisk helse, forebygging av psykiske plager og et bedre psykisk helsetilbud. Deres viktigste virkemiddel i målet om at alle barn og unge i Norge skal ha en best mulig psykisk helse, er å synliggjøre den *erfaringsbaserte kunnskapen* som medlemmene innehar. Målet er at denne kunnskapen skal kunne bidra til å utvikle et bedre hjelpesystem.

Barn av Rusmisbrukere (BAR) er en bruker- og interesseorganisasjon for barn i alle aldre som opplever foreldres misbruk som en belastning, og har som formål å fremme deres kunnskap, erfaring, posisjon og stemme i samfunnet. BAR ble stiftet i 2009 og arbeider for å fremme barneperspektivet med basis i *erfaringskompetansen* hos organisasjonens representanter og synliggjøre de ressurser og muligheter som finnes hos barn av rusmisbrukere.

Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB) er en medlems- og interesseorganisasjon som jobber for å bedre barn og unges rettigheter i møte med barnevernet, og endre stereotype fremstillinger av barnevernet og barnevernsbarn. Foreningen ble stiftet i 1997 og organisasjonen er opptatt av å ta barn og unges *opplevelser og erfaringer* på alvor, og forvalte disse erfaringene på en måte som fører til et bedre og mer hensiktsmessig barnevern.

Organisasjonenes definisjoner av begrepene brukermedvirkere og erfaringsformidlere er i hovedsak ganske nært beslektet. Medvirkere er personer som gjennom egne erfaringer eller erfaring som pårørende kan bidra konstruktivt til å påvirke utforming av tjenestene og behandling, planlegging og behandlingstilbud, i dialog med profesjons- og myndighetsaktører. Erfaringsformidlere er medvirkere som har vist særlig interesse og særlige kunnskaper om å formidle egne erfaringer. Vedkommende har gjennomgått grunnkurs i brukermedvirkning og videregående kurs i erfaringsformidling, og bedriver normalt brukermedvirkning og erfaringsformidling på systemnivå (regionalt eller nasjonalt) (se også prosjektbeskrivelsen).

De tre organisasjonene har en ambisjon om at barn og unge som er brukerrepresentanter og erfaringsformidlere på feltet psykisk helse, rus og barnevern er skolert i det samme kvalitetssikrede programmet for opplæring av unge brukermedvirkere og erfaringskonsulenter. Derfor ønsker de også innsikt i styrker og svakheter ved dagens opplæring. Våre undersøkelser er gjennomført på begrenset tid og med en relativt begrenset økonomisk ramme. Ambisjonsnivå og omfang er justert deretter.

Problemstillingene for vårt oppdrag har vært:

- Hvordan oppleves kursopplæringen og hvordan kan den bli bedre?
- I hvor stor grad opplever kursdeltakere at kursene gjør dem i bedre stand til å drive medvirkning?
- Hvordan oppleves oppfølgingen før, under og etter oppdrag i brukermedvirkning/erfaringsformidling, og hvordan kan den bli bedre?
- I hvor stor grad opplever studiedeltakerne at de kan medvirke og ha innflytelse?
- Hva betyr kursopplæringen og erfaringsformidling for respondentenes sosiale og faglige nettverk?

1.2 METODE

Problemstillingene ble først og fremst søkt besvart gjennom en elektronisk spørreundersøkelse distribuert på e-post til tidligere kursdeltakere ved Mental Helse Ungdom (MHU), Barn av Rusmisbrukere (BAR) og Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB). Vi utviklet

et spørreskjema i dialog med oppdragsgiver, bestående av til sammen 13 spørsmål. To av spørsmålene var spørsmålsbatterier, bestående av til sammen 15 påstander som respondentene skulle ta stilling til. I tillegg besto spørreskjemaet av to åpne utdypingsfelter hvor respondentene kunne gi åpne tilbakemeldinger på kursopplæringen/oppfølgingen og dele andre erfaringer. Spørsmålene i undersøkelsen er knyttet til den enkeltes roller i kurs og kursopplæring, oppfølging i rollen som brukermedvirkere og erfaringskonsulenter, opplevelse av medvirkning og betydningen av brukermedvirkning for den enkelte (personlig, sosialt og eventuelt faglig).

Før ferdigstilling ble spørreskjemaet også distribuert til en referansegruppe utnevnt av MHU hvor alle tre organisasjoner var representert. Referansegruppen ga sine innspill i juni 2018 og innspillene herfra ble innarbeidet i det som ble den endelige spørreundersøkelsen. Denne ble utført i form av en elektronisk Questback og distribuert til en liste på 120 personer den 14. august 2018, og tatt ned igjen den 29. august. Det ble gjennomført to purringer underveis.

Vi fikk til sammen 61 svar, hvilket gir en svarprosent på 50. Vi har ikke grunnlag til å spekulere i hvem som har svart og hvem som ikke har svart, men det er en kjent sak at det kan være særlig utfordrende å nå ut til unge og unge voksne med spørreundersøkelser. Vi har ikke grunnlag til å gjøre å foreta generaliseringer utover de 61 menneskene som har besvart undersøkelsen, men svarene gir likevel innsikt i et forholdsvis stort antall kursdeltakere og deres erfaringer med opplæring, oppfølging og brukermedvirkning.

Vi vet ikke noe om respondentens bakgrunn ut over det som fremkommer av opplysninger i spørreundersøkelsen. Av de svarene som fremkommer der, er det grunn til å anta at det er de medlemmene som er mest engasjert og har deltatt på flere aktiviteter og kurs som har vært mest villig til å svare på vår undersøkelse.

Spørreundersøkelsen kan bidra til å gjøre noen enkle oppsummeringer av erfaringer hos et utvalg deltakere på kurs i brukermedvirkning /erfaringsformidling hos de tre organisasjonene. Gjennom dette kan vi vurdere verdien av og erfaringen med brukermedvirkning og kursopplæringen i tilknytning til dette, og gi innspill til hvordan opplæringen og arbeidet med brukermedvirkning i de tre organisasjonene kan utvikles videre.

Det siste spørsmålet i spørreundersøkelsen var om den enkelte respondent kunne tenke seg å bidra med egne erfaringer som brukermedvirker/erfaringskonsulent i et kort telefonintervju. Av 61 respondenter var det 15 personer som førte seg opp med kontaktinformasjon, hvorav syv ønsket å stille i et telefonintervju da de ble kontaktet via SMS eller e-post i etterkant av spørreundersøkelsen. I tillegg var MHU behjelpelige med å rekruttere ytterligere to informanter i etterkant, slik at vi endte opp med 9 informanter – seks kvinner og tre menn – hvorav to personer tilhører MHU, fire fra LFB og tre fra BAR. Intervjuundersøkelsen ble utført per telefon i tidsrommet 17. september – 15. oktober og det ble tatt i bruk en elektronisk opptaker for å lette analysearbeidet i etterkant. Opptakene ble slettet i etterkant av intervjuet. Intervjuguiden til denne delen av undersøkelsen besto i hovedsak av spørsmål omkring opplæring og oppfølging, betydningen av brukermedvirkning for den enkelte, opplevelse av å bli sett og anerkjent for brukermedvirkningsarbeidet og veien videre for organisasjonens rekruttering av nye brukermedvirkere. Formålet med telefonintervjuene har

vært å få mer dybdeinformasjon om den enkeltes opplevelser og innspill knyttet til kursopplæring og erfaringsbasert arbeid.

Som del av prosjektet med å utvikle bedre medvirkningsaktører, arrangerte de tre interesseorganisasjonene en felles workshop over to dager, 10.-11. november 2018, der de gjennomgikk og drøftet en rekke sider ved det å være representant og medvirker på ulike måter på vegne av sin organisasjon. Til sammen ni personer deltok disse to dagene. Flere av de involverte hadde omfattende erfaringer fra slikt medvirkningsarbeid, og flere hadde også sentrale roller i egen organisasjon. En av forskerne gjorde deltakende observasjon og presenterte foreløpige funn fra spørreundersøkelsen. Data fra dette ligger til grunn for betraktningene i kapittel 3 i dette notatet.

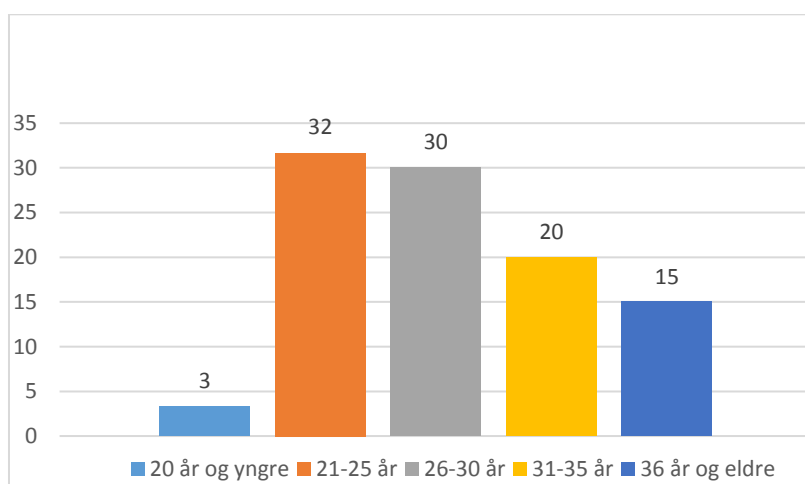
Deltakelse i spørreundersøkelse og intervjuer har være basert på frivillig samtykke. Alle respondenter har stått fritt til å la være å delta, og fritt til å svare på de spørsmålene de ikke kan eller ikke ønsker å svare på. Vi har ikke spurt etter direkte personidentifiserbare opplysninger, men de som ønsket kunne oppgi kontaktinformasjon for et oppfølgende telefonintervju. Kontaktinformasjon ble notert og deretter slettet fra datafilen. Det innsamlede datamaterialet er behandlet etter gjeldende etiske retningslinjer fra Nasjonal forskningsetisk komité for humaniora og samfunnsvitenskap (NESH). Personopplysninger er anonymisert. Vi har ikke stilt spørsmål om respondentenes helsetilstand, eller andre spørsmål som indirekte berører helse, verken i spørreundersøkelsen eller telefonintervjuene. Undersøkelsen er meldt inn til NSD/Personvernombudet for forskning (NSD), som har gjennomgått designet og tilrådd at prosjektet gjennomføres.

2 RESULTATER

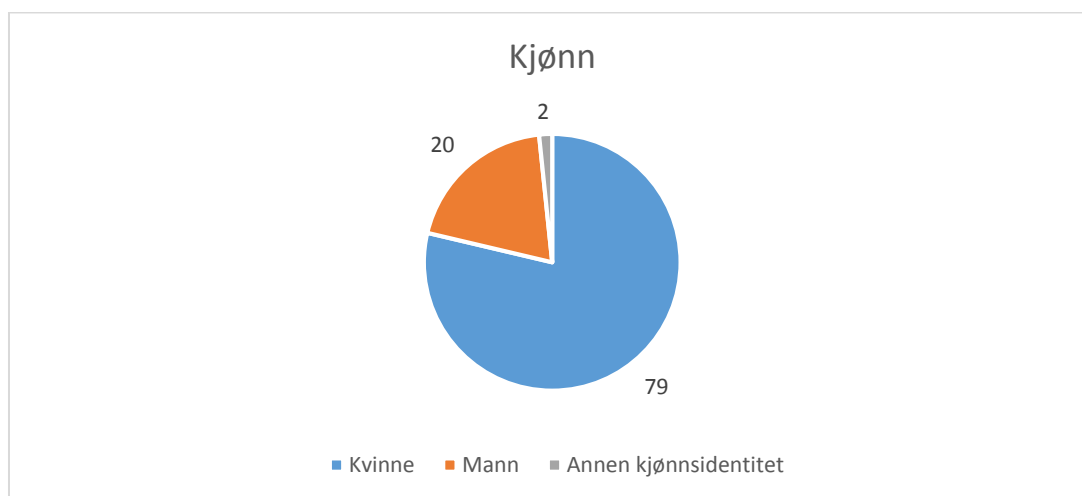
2.1 BAKGRUNN OG KURSDELTAKELSE

Nedenfor ser vi en fordeling av respondentenes alder. Vi har beregnet deres alder ut fra 2018 og verdiene i er angitt i prosent. Her ser vi en overvekt av unge voksne personer og 82 prosent av respondentene er mellom 21 og 35 år gamle. Kun 3 prosent av respondentene er 20 år eller yngre. Det finnes imidlertid også en del respondenter som er over 36 år gamle (15 prosent).

Figur 1. Respondentenes alder. I prosent. (N= 60)

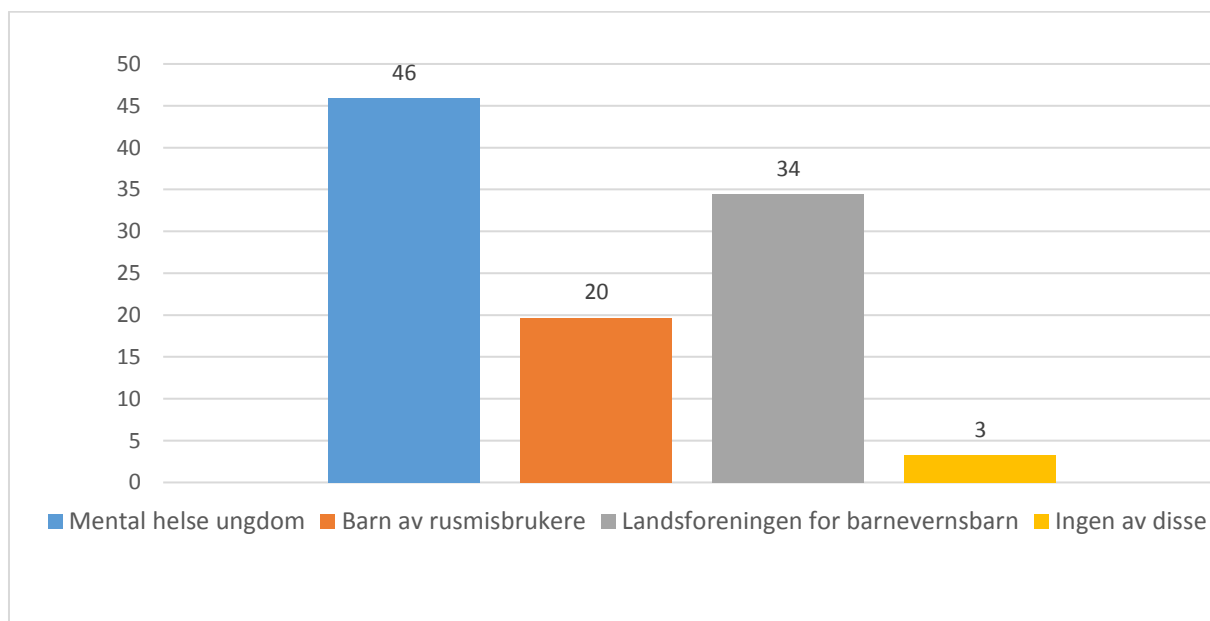
I figur 2 kan vi se at det er en overvekt av jenter som har valgt å besvare spørreskjemaet. 79 prosent av respondentene er kvinner, 20 prosent menn og 2 prosent har oppgitt annen kjønnsidentitet.¹ Spørreundersøkelsen viser også at det er jevnest kjønnsfordeling blant MHUS medlemmer.

Figur 2. Kjønnfordeling blant respondentene (I prosent). (N=61).

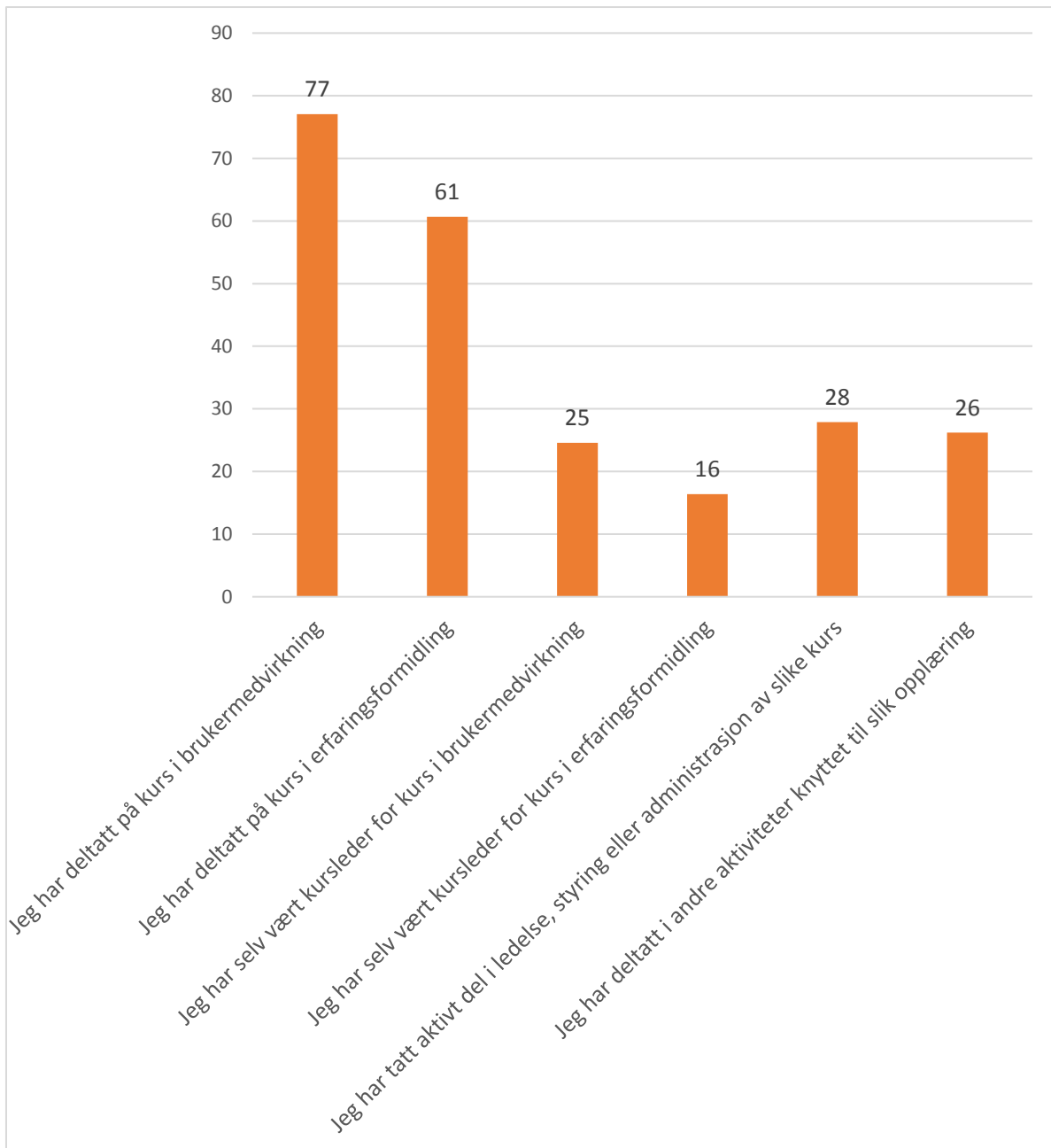
¹ Avrunding gjør at summen blir 101.

Respondentene ble videre spurt om deres organisasjonstilhørighet. Her var det mulig å krysse av flere steder. Det gjør at summen av søylene i tabellen blir mer enn hundre prosent. Tre respondenter oppgir at de er medlem i mer enn en av de tre organisasjonene. 46 prosent tilhører MHU, 20 prosent tilhører BAR og 34 prosent tilhører LFB. 3 prosent oppgir "ingen av disse". Andre organisasjoner som ble nevnt i fritekst var ADHD Norge, Mental helse, FFO, og Forandringsfabrikken.

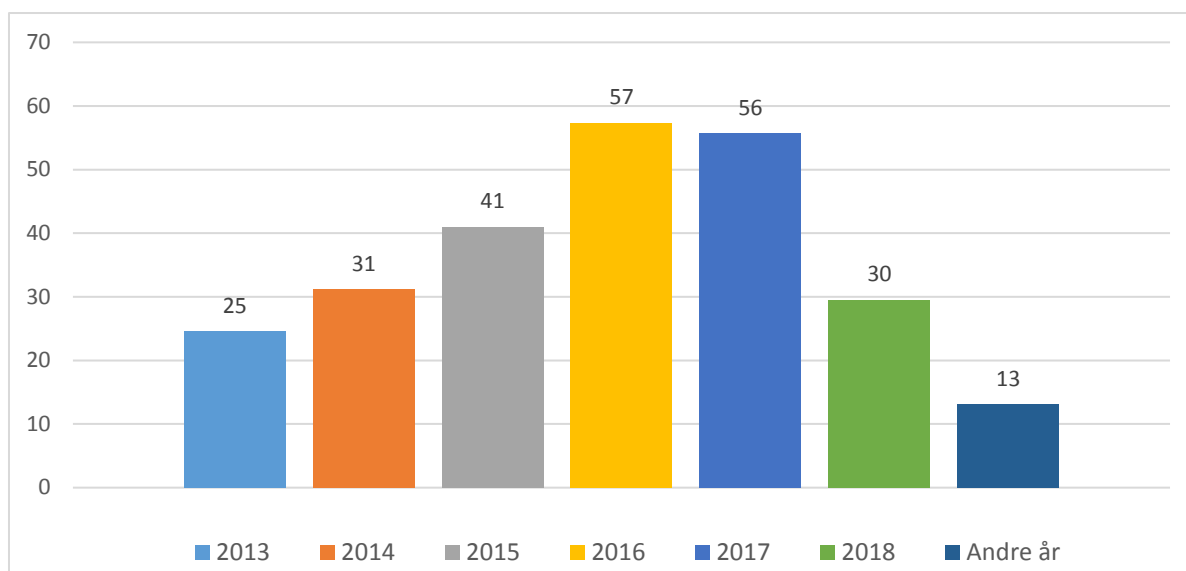
Figur 3. Medlem av organisasjon (Flere svar mulig.) (I prosent.) (N=61).

Respondentene ble deretter spurt om deres rolle i kurs/opplæring. Her kunne de velge flere svar. Figur 4 viser at 77 prosent har vært med på kurs i brukermedvirkning og 61 prosent i erfaringsformidling. En del respondenter har derfor både deltatt på kursopplæring i brukermedvirkning og erfaringsformidling. 25 prosent oppgir å ha vært kursleder i brukermedvirkning 16 prosent i erfaringsformidling. En noe større andel av respondentene (28 prosent) oppgir imidlertid å ha tatt en aktiv del i ledelse, styring eller administrasjon av slike kurs, mens 26 prosent har vært delaktig i andre aktiviteter knyttet til slik opplæring.

Figur 4. Hva har vært din rolle og hvordan har du vært involvert på kurs tidligere? (Flere svar mulig.) (I prosent.) (N=61)

De som svarte på undersøkelsen ble deretter bedt om å oppgi hvilke perioder de har deltatt på slike kurs. Her kunne de velge flere svaralternativer, slik at figuren må leses med det i tankene at respondentene kan ha deltatt over flere år.

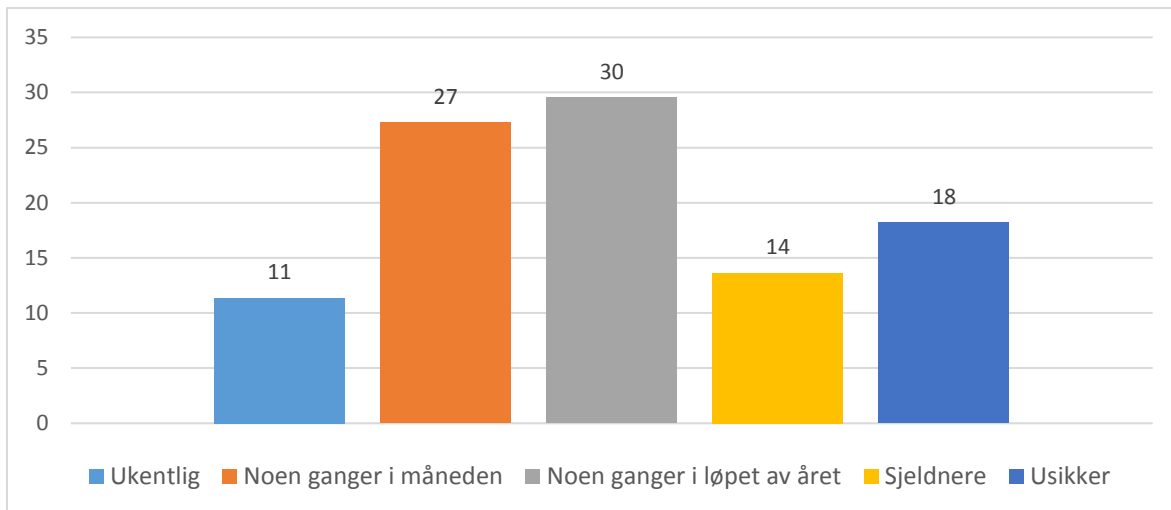

Figur 5. I hvilken periode har du i hovedsak deltatt på slike kurs? (Respondenter kunne krysse av på flere). (I prosent.) (N=61)

Tallene viser at det er vanlig å ha deltatt på flere kurs og tre av fire har oppgitt kursdeltakelse i mer enn ett år. Det er rimelig å anta at for flere av respondentene har man deltatt noen år som kursdeltaker og senere som kursleder, i ledelse og administrering av slike kurs.

Ved videre spørsmål om respondentene er aktive som brukermedvirkere eller erfaringskonsulenter per i dag, svarer 51 prosent at de er aktive som brukermedvirkere og 43 prosent som erfaringskonsulenter. Også her var det mulig å gi flere svar, og mange av de som svarer at de er brukermedvirkere sier også at de er erfaringskonsulenter. Til sammen åtte respondenter svarte at de er usikre på hvilken rolle de har. Brukermedvirker ble i spørsmålet eksemplifisert som å være deltaker i råd, utvalg eller brukerforum, mens erfaringskonsulent eksemplifiseres som å ha betalte oppdrag for en institusjon, velferdstjeneste, NAV eller en annen offentlig myndighet.

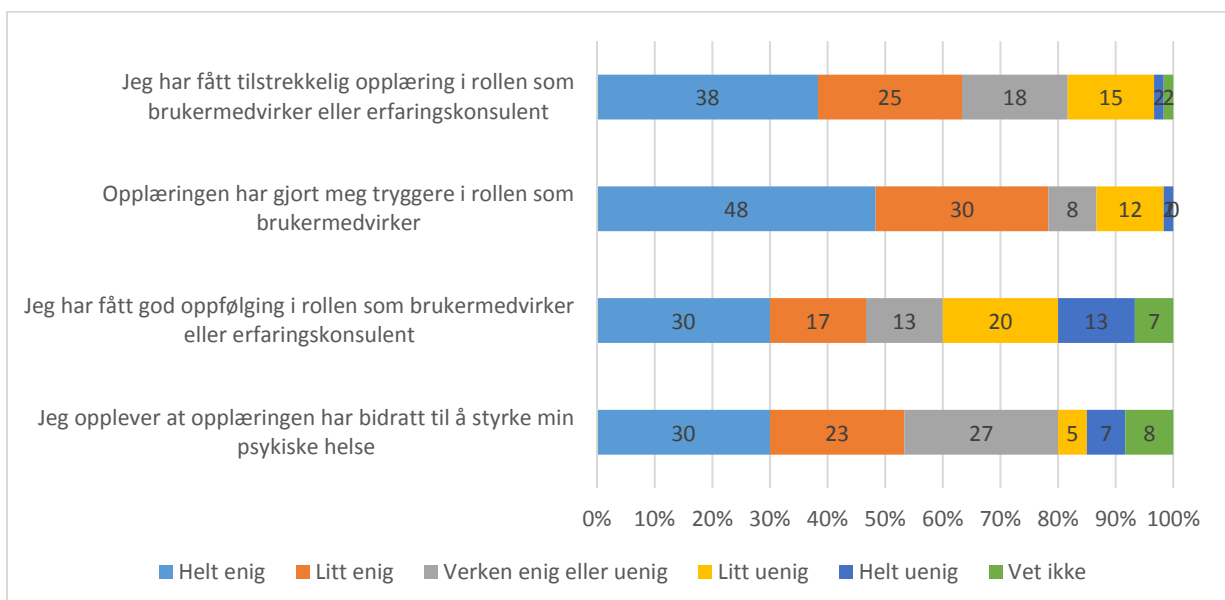
Figur 6 viser hvor ofte respondenter som oppga å være aktive som brukerformidlere og erfaringskonsulenter i dag fungerer i rollen i løpet av et år. En hovedvekt av respondentene er aktive noen ganger i måneden (27 prosent) eller noen ganger i året (30 prosent), mens 11 prosent er aktive på ukentlig basis og 14 prosent sjeldnere enn noen ganger i året. Hele 18 prosent er imidlertid usikre på hvor ofte de fungerer som brukerformidler eller erfaringskonsulent. Det er vanskelig å si om dette skyldes usikkerhet rundt rollen eller om aktiviteten er uforutsigbar og varierende i omfang.

Figur 6. Hvis ja: Anslagsvis hvor ofte fungerer du som brukermedvirker eller erfaringskonsulent i løpet av et år? (I prosent) (N=44)

2.2 OPPLÆRING OG OPPFØLGING

Videre ønsket vi i undersøkelsen å stille spørsmål om respondentenes opplevelser av opplæring og oppfølging i rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent. Disse spørsmålene ble stilt som en serie påstander vi ba respondentene oppgi om de var helt enig, litt enig, verken enig eller uenig, litt uenig, eller helt uenige i. I figur 7 ser vi en rekke påstander omkring opplæring og oppfølging.²

Figur 7. Opplæring og oppfølging: Hvor enig eller uenig er du i disse påstandene? (I prosent.) (N=60)

² Figur 7 og 8 tilhører samme spørsmålsbatteri, men presenteres i form av to figurer av fomidlingshensyn.

Til sammen 63 prosent av respondentene er henholdsvis helt enige (38 prosent) eller litt enige (25 prosent) i påstanden om at de har fått tilstrekkelig opplæring i rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent. Kun 2 prosent er helt uenig i påstanden mens en relativt betydelig andel respondenter (15 prosent) er litt uenig. Hele 18 prosent er verken enig eller uenig i påstanden.

Selv om mange er fornøyde med opplæringen de har fått, gir undersøkelsen innspill det kan være nyttig å ta med seg i det videre arbeidet med kursopplæringen og oppfølgingen av brukermedvirkere/erfaringskonsulenter. Flere av personene vi har snakket med på telefon har gitt uttrykk for at brukermedvirkingskursene med fordel kunne ha blitt arrangert oftere i løpet av et år, for å gjøre det lettere å få med seg for personer med fulltidsjobb. Vi snakket eksempelvis med en kvinne i midten av 20-årene (aktiv i BAR), som ikke hadde deltatt på noen kurs selv fordi det ikke passet med jobben hennes da det ble arrangert. Hun opplever allikevel å ha fått god opplæring gjennom organisasjonen generelt, og er aktiv som brukermedvirker i dag. En kvinne i midten av 30-årene (aktiv i LFB) opplevde likeledes at det til tider kan være vanskelig å prioritere kursdeltakelse og oppdrag som erfaringskonsulent med at hun jobber hundre prosent. Særlig med tanke på økonomisk godtgjørelse, slik at man ikke skal tape penger på erfaringsformidlingen (ved å eksempelvis måtte ta ut ferie fra fulltidsjobben eller permisjon). Det kan være vanskelig å kombinere de to og utfordrende å sette av tid. En kvinne i begynnelsen av 30-årene (aktiv i BAR) kommer med innspill om at kursene med fordel kan skille enda tydeligere mellom hva som er god og dårlig formidling. Det er også viktig å på forhånd si ut de som ikke har et avklart forhold til egen historie og opplevelser, slik at kursene henvender seg til de rette personene og gir disse den kompetansen de trenger for å formidle egen erfaring på best mulig måte. Særlig fordi brukermedvirkere og erfaringskonsulenter «representerer flere enn bare seg selv.» I den forbindelse legger hun vekt på at det bør være en form for opplæring.

Det [kursopplæringen] bør kanskje være obligatorisk. Man er ansatt som dette, det er en stilling man har, og da bør det være som i andre yrker som krever kursing ... Det kan være greit å ha det på plass.

Hun forteller at det finnes tilfeller der folk kan komme rett ut fra (barneverns)institusjoner i 15-årsalder og blir satt på en scene for å snakke om sin erfaring med overgrep uten å ha hatt noe kursing på forhånd. Hun stiller spørsmålsteget ved formålet med denne typen erfaringsformidling og synes også det er betenkelig med tanke på etterspillene dette kan ha for den enkelte og «hva som skjer med disse barna når lyset er skrudd av.» Hun er imidlertid fornøyd med opplæringen og oppfølgingen for sin egen del og verdsetter muligheten «til å få lov til å snu noe til noe positivt og bruke det til noe. Det er jo veldig allright, at det blir kompetanse da, rett og slett.»

Nærmere halvparten av respondentene (48 prosent) oppgir videre at de er helt enige i påstanden om at opplæringen har gjort dem tryggere i rollen som brukermedvirker. 30 prosent er litt enig i påstanden mens henholdsvis 12 og 2 prosent er litt eller helt uenige. En kvinne i begynnelsen av 20-årene (aktiv i MHU) opplever at kursene gjorde henne i stand til å yte brukermedvirkning på en bedre måte. Det var imidlertid ikke kursene i seg selv som førte til at hun ble brukermedvirker. Snarere vektlegger hun det sosiale miljøet og samholdet i organisasjonen som viktig utgangspunkt for videre utvikling. Det hele startet med gratis pizza

og å bli kjent med de andre i organisasjonen. Etter hvert vokste hun gradvis mer og mer inn i rollen og følte at hun kunne bidra bredere med sin erfaring.

Som svar på påstanden om at de har fått god *oppfølging* i rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent svarer 30 prosent av respondentene at de er helt enig, 17 prosent at de er litt enige og 13 prosent at de er verken enig eller uenig i dette. Henholdsvis 20 og 13 prosent av respondentene er litt eller helt uenig i påstanden mens 7 prosent oppgir at de ikke helt vet. 1 av 3 respondenter er dermed litt eller helt uenige i påstanden om at oppfølgingen de har fått i rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent er tilstrekkelig. Innsikter fra telefonintervjuene og de åpne svarfeltene i spørreundersøkelsen sier mer om hvilke mangler studiedeltakerne ser med tanke på oppfølging, og hvor forbedringspotensialet hos organisasjonene ligger.

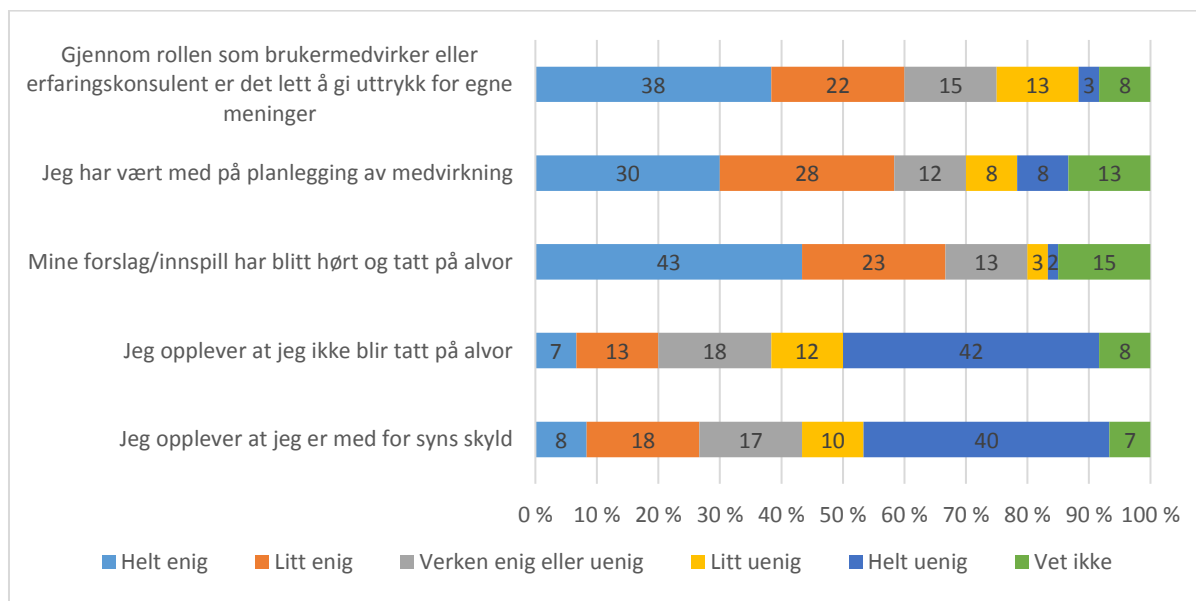
I de åpne svarfeltene kan vi for eksempel lese at respondenter opplever at de har fått mangelfull oppfølging fra kontoret, liten eller ingen info i forkant av oppdrag og at det ikke har vært automatikk i å få attest for arbeidet som gjøres (som erfaringsformidler). En kvinne i midten av 30-årene (aktiv i LFB) opplever på sin side at organisasjonen med fordel kan systematisere både en evaluerings- og tilbakemeldingsprosess i etterkant av oppdrag. Var oppdragsgiver fornøyd eller har organisasjonen fått tilbakemelding om at hun hadde gjort en god jobb? En kvinne i begynnelsen av 30-årene (aktiv i BAR) reflekterer over at hun både er selvhjulpen og selvdreven, slik at hun alt i alt har opplevd å ha fått den hjelpen hun har behøvd som brukermedvirker. Hun legger imidlertid til at «hadde jeg vært mer usikker kan det hende at jeg hadde trengt mer, men det kan det jo hende at jeg også hadde fått.»

En kvinne i begynnelsen av 30-årene (aktiv i LFB) bemerker på sin side i telefonintervjuet med oss at hun opplever at «ingen tar kontakt» verken i forkant eller etterkant av oppdrag. Hun opplever at organisasjonen med fordel kan være mer tilgjengelige og ha faste rutiner med tanke på praktisk oppfølging i forkant av oppdrag (adresse til oppdragssted, hva er forventningene til erfaringsformidlingen etc.) og i etterkant (hvordan opplevdes erfaringsformidlingen, attestering etc.). Flere vi har snakket med bemerker at det derfor ikke bare er ren kursing som trengs for å sikre god erfaringsformidling og utvikling av brukermedvirkere, men også ivaretagelse jevnt og trutt i forbindelse med det arbeidet som gjøres av den enkelte, også etter kursslutt. Like viktig som å lære hvordan man skal kunne prate foran en forsamling, er det å bevisstgjøre brukermedvirkere og erfaringskonsulenter på hva det innebærer å bruke sin historie og følge folk aktivt opp i ettkant, sier en kvinne i midten av 30-årene (aktiv i LFB): «hvordan synes du det var, er noe vanskelig sånn i etterkant?» Vedkommende bemerker at det skal ha blitt ansatt en (ny) koordinator for å håndtere disse tingene etter hennes fartstid i organisasjonen, men at det er viktig å følge opp dette videre.

Tabell 7 viser til sist at 53 prosent av respondentene er helt eller litt enig i påstanden om at opplæringen har bidratt til å styrke deres psykiske helse. Flere av organisasjonene opererer også med et prinsipp om at brukermedvirkere og erfaringskonsulenter skal ha et avklart forhold til sin egen historie og helsesituasjon før de sendes ut på vegne av organisasjonen og kanskje også før de blir med på kurs i brukermedvirkning/erfaringsformidling. 5 prosent er litt uenig og 7 prosent er helt uenig i påstanden.

2.3 MEDVIRKNING OG INNFLYTELSE

I undersøkelsen stiller vi også spørsmål omkring respondentenes oppfatning av egen innflytelse og medvirkning i tilknytning til rollene som brukermedvirker og erfaringskonsulent. Disse spørsmålene ble også stilt som en serie med påstander som vi ba respondentene oppgi om de var helt enig, litt enig, verken enig eller uenig, litt uenig, eller helt uenige i. Figur 8 gir en oversikt over hvordan respondentene fordeler seg med henblikk på påstander omkring medvirkningsgrad og innflytelse.

Figur 8. Medvirkning og deltakelse: Hvor enig eller uenig er du i disse påstandene? (I prosent.) (N=60)

Respondentene ble bedt om å vurdere påstanden om at det er lett å gi uttrykk for egne meninger i rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent. 3 av 5 respondenter var enten helt eller litt enig i dette (henholdsvis 30 og 28 prosent av respondentene). 15 prosent av respondentene stilte seg mer nøytral til dette (verken enig eller uenig), 13 prosent var litt uenig og tre prosent helt uenig i påstanden.

30 prosent av respondentene er helt enig i påstanden om at de har vært med på planlegging av medvirkning mens 28 prosent er litt enig i dette. 12 prosent er verken enig eller uenig i påstanden mens 8 prosent er litt uenig og like mange helt uenig i dette. 13 prosent oppgir at de ikke vet. Dette forteller oss at over halvparten av respondentene opplever å helt eller delvis blitt involvert i planlegging av medvirkning. En kvinnelig informant i midten av 30-årene (aktiv i LFB) påpeker i forlengelsen av dette at det er vesentlig at den enkelte medvirker i å kople seg selv på den rette arbeidsoppgaven. Det er viktig at den enkelte blir bevisstgjort på hva de egner seg til – arbeidsgrupper, referansegrupper, foredrag, skriftlige bidrag eller noe helt annet. En respondent roser (i et av de åpne svarfeltene) sin egen bostedskommune for å ha ansatt vedkommende i en skreddersydd, fast stilling (erfaringsformidling).

2 av 3 respondenter oppgir at de er helt eller litt enig i at deres forslag og innspill har blitt hørt og tatt på alvor. I prosent utgjør dette henholdsvis 43 og 23 prosent av respondentene. 13 prosent er verken enig eller uenig i påstanden, tre prosent er litt uenig og 2 prosent helt uenig

i dette. Det er verdt å merke seg at 15 prosent av respondentene er usikre på om forslagene og innspillene de har kommet med har blitt hørt og tatt på alvor. Dette kan kanskje tyde på at en del brukermiddlere og erfaringskonsulenter ikke nødvendigvis får tilbakemelding fra henholdsvis organisasjonene de tilhører eller oppdragsgivere om hvordan forslagene og innspillene oppfattes og brukes videre. Dette er også en tematikk som berøres av respondentene i de åpne svarfeltene, samt i telefonintervjuene.

En respondent ønsker større grad av «oppfølging etter oppdrag og tilbakemelding fra oppdragsgiver.» En kvinne i begynnelsen av 30-årene (aktiv i BAR) opplever å ha fått tilbakemeldinger om arbeidet hun gjør (gjennom organisasjonen) og føler seg også sett og anerkjent for dette: «Jeg får tilbakemeldinger på det, at det betyr noe for de som hører på.» Dette i kontrast til den tidligere nevnte kvinnen i midten av 30-årene (aktiv i LFB) som sitter med en følelse av mangelfull oppfølging fra organisasjonen, og få tilbakemeldinger omkring jobben hun har gjort i etterkant av oppdrag. Hun opplever følgelig også å ikke bli sett og anerkjent for innsatsen hun har ilagt organisasjonen.

Vårt helhetsinntrykk er at det er informanter som har fått *systematisk oppfølging* og feedback før, underveis og etter et oppdrag – det være seg deltakelse i brukerråd/forum/utvalg eller betalte oppdrag – som er mest fornøyde med eget erfaringsformidlingsarbeid og sine organisasjoner. Det er blant annet denne stadige tilbakemeldingen omkring egen innsats – og oppfølgingen underveis – som gjør at brukermiddlere og erfaringskonsulenter føler seg sett, av betydning, og som gir en opplevelse av å utgjøre en forskjell. For å styrke jobben brukermiddlere og erfaringskonsulenter gjør – og forbedre kurs- og oppfølgingsopplegget – kan det derfor være en fordel å systematisere oppfølgingen og tilbakemeldingsrutinene for den enkelte. Dette ser ut til å være en god måte å få brukermiddlere og erfaringskonsulenter til å føle seg sett/anerkjent på. Det kan også inspirere til videre innsats i organisasjonen. Dårlig oppfølging – og derfor lite eller ingen respons på det man gjør – gir likeledes lavere følelse av å bli sett/være betydningsfull.

De to siste spørsmålene i dette spørsmålsbatteriet er knyttet til opplevelsen av å bli sett og tatt med på alvor i rollen som medvirker. Vi spurte hvordan respondentene vurderte påstanden om at de er med for syns skyld. Til sammen 26 prosent av respondentene er helt (8 prosent) eller litt (18 prosent) enig i dette. 17 prosent oppgir at de verken er enig eller uenig i påstanden mens 50 prosent er litt eller helt uenig. Videre er 20 prosent helt eller litt enig i påstanden om at de opplever å ikke bli tatt på alvor. Godt over halvparten av respondentene er imidlertid litt eller helt uenig i denne påstanden (54 prosent). Det vil si at disse helt eller delvis opplever å bli tatt på alvor. Det er allikevel en relativt stor andel av respondentene som opplever å ikke bli tatt på alvor. Dette kommer flere respondenter inn på i de åpne svarfeltene, og det er også et tema som tas opp av flere personer i telefonintervjuene.

En respondent skriver at det er «viktig å få styrket selvtiliten og selvfølelsen. Man er bra nok og man kan det man snakker om. Det er til tider ekstremt krevende å skulle komme seg opp på lik linje som ansatte i helsesektoren. Da er det viktig å ikke innta en 'offerrolle' når man blir sett ned på/ikke hørt, men heller stå støtt og gjøre jobben man har kommet for.» Andre sier at det er viktig å skape «en holdningsendring innenfor helsesektoren i hvordan å inkludere brukermiddlere.» Atter andre vi har snakket med opplever å ikke bli verdsatt for arbeidet de gjør gjennom at de får en følelse av at 'etatene' allerede har bestemt seg og ikke lytter til

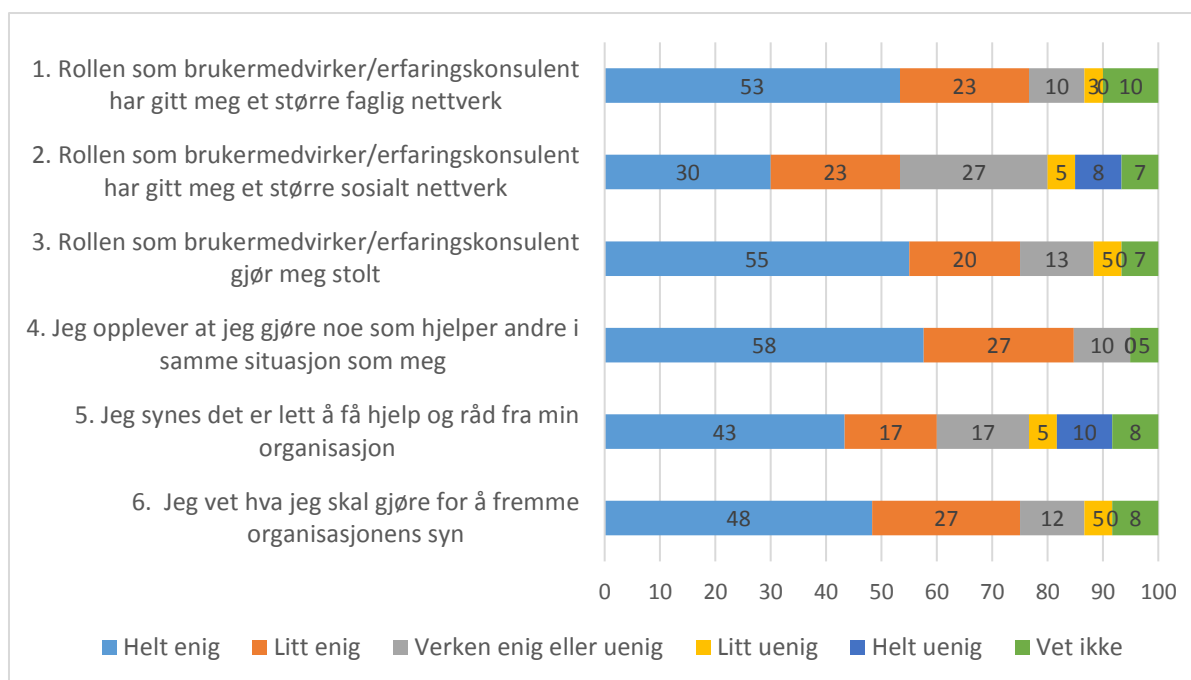
innspill. En kvinne i begynnelsen av 20-årene (aktiv i MHU) reflekterer på følgende måte på spørsmål om hun føler seg sett og anerkjent for arbeidet hun gjør:

Både og. Noen ganger føler man at man bare snakker for tomme ører, at de som sitter og bestemmer bare har bestemt seg, på en måte. De kommer bare for å orientere om hvordan det blir og ikke tar med de fra ungdomsrådet på prosessen, da (...) Man tenker kanskje at unge voksne ikke forstår seg på slike ting, sånn sett, så det er ikke noen vits i å ta de med på det. Det kjenner jeg litt på. Men andre ganger føler jeg på at det er fint å ha meg der da, så sånn sett føler jeg meg anerkjent for den jobben jeg gjør. Jeg får veldig fine tilbakemeldinger på foredragene mine også da.

Igjen ser vi hvor viktig det er at den enkelte følges opp og får anerkjennelse for innsatsen som gjøres, av organisasjonen og/eller oppdragsgiver. Vi har også snakket med brukermedvirkere og erfaringskonsulenter som opplever at de blir usynlige i forhold til andre med sterkere fagbakgrunn, eller at de får direkte tilbakemeldinger om at deres erfaring ikke er gyldige som innspill. En mann i midten av 30-årene (aktiv i BAR) har eksempelvis gjentatte ganger erfart at fagpersoner avfeier hans innspill med at «dette bare er din personlige erfaring og fortelling, det finnes mange andre fortellinger også.» Også denne informanten vektlegger at det er viktig å jobbe med å styrke den enkeltes selvfølelse – å stå støtt i en indre viten om at man er god nok og at det man gjør er av betydning. Som en kvinne i begynnelsen av 30-årene (aktiv i BAR) formulerer det, må man «ivareta de som faktisk sørger for at det er en organisasjon og ha et apparat klart for å følge opp disse på best mulig måte.» Hun opplever imidlertid at organisasjonen har blitt flinke på dette punktet de senere årene.

2.4 AKTIVITETER OG NETTVERK

Spørreundersøkelsen består også av et spørsmålsbatteri knyttet til betydningen av brukermedvirkning og erfaringsformidling for respondentenes sosiale og faglige nettverk. Også disse spørsmålene ble stilt som en serie med påstander som vi ba respondentene oppgi om de var helt enig, litt enig, verken enig eller uenig, litt uenig, eller helt uenige i:

Figur 9. Aktiviteter og nettverk: Hvor enig eller uenig er du i disse påstandene? (I prosent.) (N=60)

Øverst i figur 9 kan vi se at hele 53 prosent av respondentene er helt enig i påstanden om at rollen som brukermedvirker/erfaringskonsulent har gitt et større faglig nettverk, mens 23 prosent er litt enig i dette. Hele 76 prosent av studiedeltakerne opplever dermed helt eller delvis at rollen har gitt et større faglig nettverk. 10 prosent er verken enig eller uenig i påstanden, tre prosent er litt uenig og 10 prosent oppgir at de ikke vet.

En litt lavere andel respondenter (30 prosent) oppgir at de er helt enig i påstanden om at rollen som brukermedvirker/erfaringskonsulent har gitt et større *sosialt* nettverk. Samtidig oppgir 23 prosent å være litt enig i påstanden, slik at til sammen over halvparten av respondentene er helt eller litt enig i at rollen har gitt dem et større sosialt nettverk. Henholdsvis fem og åtte prosent av respondentene er litt eller helt uenig i påstanden. Merk også den relativt store andelen respondenter (27 prosent) som oppgir at de verken er enig eller uenig i påstanden.

For denne gruppen av respondenter kan vi anta at rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent ikke nødvendigvis har gjort de største utslagene for deres sosiale liv og/eller nettverk. Rollen som brukermedvirker og erfaringskonsulent kan derfor se ut til å være viktigere for respondentene faglig enn sosialt. I ett av de to åpne svarfeltene kommer en person eksempelvis med innspill om at opplæringen bør ha større fokus på fordelene med brukermedvirkning og reelle eksempler på dette, som er relevant for området til den enkelte: Med andre ord et «... større fokus på selve kurset, da det ofte er mye fokus på det sosiale.» Selv om vedkommende opplever dette som hyggelig og et fint samlingspunkt for organisasjonens medlemmer, kan kurset noen ganger «drukne litt» i det sosiale.

Over 70 prosent av respondentene er videre helt eller delvis enig i at rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent gjør dem stolte (55 prosent er helt og 20 prosent litt enig). Bare 5 prosent av respondentene er litt uenig i dette, mens ingen er helt uenige i påstanden.

Ingen av respondentene er heller uenig i den neste påstanden om at de opplever å gjøre noe som hjelper andre i samme situasjon som seg selv. Derimot er hele 58 prosent helt enig og 27 prosent litt enig i påstanden. 10 prosent er verken enig eller uenig og fem prosent svarer at de ikke vet. En hovedvekt av respondentene opplever dermed helt eller delvis at arbeidet de gjør som brukermedvirkere og erfaringskonsulenter hjelper andre i samme situasjon som de selv. I et av de åpne svarfeltene påpeker en av respondent dette.

... føler at jobben min er viktig. Det er fantastisk at mine erfaringer kan brukes til at andre kan få det litt bedre. Jeg sitter igjen med følelsen av at jeg da kan bruke alle årene som syk og mine negative erfaringer med systemer som ikke fungerer optimalt til at andre skal slippe å oppleve det samme som meg selv.

Det samme – å kunne bruke egne erfaringer til å gjøre en endring for andre – nevnes som drivkraft for å drive med erfaringsformidlende arbeid av de fleste brukermedvirkere og erfaringskonsulenter vi har snakket med på telefon.

Videre er tre av fem respondenter enten helt eller litt enig i påstanden om at det er lett å få råd fra sin organisasjon. Dette tilsvarer henholdsvis 43 og 17 prosent av respondentene. Hele 17 prosent er verken enig eller uenig i påstanden mens fem prosent er litt og ti prosent er helt uenig. 15 prosent av respondentene opplever med andre ord at det kan være utfordrende å få hjelp og råd fra sin organisasjon. Igjen tyder dette på at organisasjonene kan forbedre opplæringen av brukermedvirkere og erfaringsformidlere – og hjelpe til i deres faglige og personlige utvikling – ved å ha faste og jevnlig rutiner knyttet til oppfølging før, under og etter oppdrag.

Til sist ser vi at en majoritet av respondentene oppgir å være helt (48 prosent) eller litt (27 prosent) enig i påstanden om at de vet hva de skal gjøre for å fremme organisasjonens syn. Ingen er helt uenig i dette, men fem prosent er litt uenige. Henholdsvis 12 og åtte prosent av respondentene er verken enig eller uenig i påstanden eller oppgir at de ikke vet. En stor andel av respondentene oppgir derfor å ha en god oversikt over organisasjonens grunnleggende synspunkter og hvordan de selv skal gå fram for å fremme disse.

3 VEIEN VIDERE

Dette arbeidsnotatet presenterer resultater fra en kartlegging rettet til utvalg personer som er, eller har vært, aktive som brukermedvirkere og/eller erfaringskonsulenter i organisasjonene Mental Helse Ungdom (MHU), Barn av Rusmisbrukere (BAR) og Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB). Prosjektet er drevet av Mental Helse Ungdom med midler fra Extrastiftelsen.

Kartleggingen er utført som en spørreundersøkelse kombinert med oppfølgende intervjuer til enkelte respondenter som meldte seg frivillig til dette. Spørreundersøkelsen ble utført i form av en elektronisk undersøkelse distribuert til en liste på 120 personer, hvorav 61 svarte, noe som tilsvarer en svarprosent på 50. Av 61 respondenter var det 15 personer som oppga kontaktinformasjon til et oppfølgende telefonintervju. Syv av disse ønsket å stille til intervju da de ble kontaktet av oss på e-post/SMS, og ytterligere to personer ble rekruttert av MHU i etterkant. Vi intervjuet seks kvinner og tre menn, hvorav to personer er medlemmer av MHU, fire av LFB og tre av BAR. «

Når det gjelder respondentenes opplevelse av kurs og opplæring, kan vi oppsummere med at dette oppleves som helt eller delvis tilstrekkelig av over 60 prosent av respondentene. En hovedvekt av respondentene er også litt eller helt enige i påstanden om at opplæringen har gjort dem tryggere i rollen som brukermedvirkere. Selv om mange er fornøyde med opplæringen de har fått, gir undersøkelsen innspill til forbedringer. Blant annet ønsker flere informanter at kursdeltakelse lettere skal la seg kombinere med fulltidsjobb og andre aktiviteter. Det bør derfor tenkes nøyer gjennom muligheter for at kursene kan arrangeres oftere, og på gunstige tidspunkter for deltakerne. Det påpekes dessuten at kursene bør bli obligatorisk for de som skal representere en av de tre organisasjonene. Utad vil dette også bidra til kvalitetssikring av den kompetansen organisasjonene sender ut. Et ledd i dette kan for eksempel være å utstede et kursdiplom for gjennomført kurs.

Kursene bør kunne gi deltakerne opplæring i å skille enda tydeligere mellom god og dårlig formidling, samt å legge til rette for at den enkelte reflekterer over hvilke roller som passer best for han eller henne. Ikke alle er gode muntlige formidlere, men kan kanskje bidra på gunstigere måter i andre sammenhenger. Kursene ser ut til å gjøre respondentene tryggere på sin egen rolle som brukermedvirkere/erfaringskonsulenter og de fleste er både stolte av egen innsats og evne til å omsette egen erfaring til en kompetanse som har betydning for andre med liknende livshistorier.

47 prosent av de som svarte er helt eller delvis enig i at oppfølgingen før, underveis og i etterkant av medvirkningsoppdrag har vært god. Samtidig er til sammen 33 prosent litt eller helt uenig i dette, og det er tydelig at det finnes muligheter til å forbedre type og grad av oppfølging i organisasjonene. Data i kvalitative materialet viser at brukermedvirkere og erfaringskonsulenter som opplever å ha fått systematisk oppfølging og feedback under og etter oppdrag (deltakelse i brukerråd/forum/utvalg eller betalte oppdrag) ser også ut til å være mest fornøyde med eget erfaringsformidlingsarbeid, samt organisasjonene de tilhører.

Den enkleste måten å støtte den enkeltes utvikling som brukermedvirker eller erfaringsformidler på, er derfor å sørge for gode rutiner hva gjelder oppfølging og tilbakemelding

tilpasset den enkelte. For at den enkelte skal omgjøre sin egen erfaring til kompetanse som gagnar flere enn dem selv, er en avhengig av relevante og konstruktive tilbakemeldinger. Rollen som brukermedvirker og erfaringskonsulent ser ut til å være viktig for respondentene både faglig og sosialt. Det styrker den enkeltes opplevelse av å kunne bidra og være av betydning for andre i samme situasjon som en selv.

Det kvalitative datamaterialet peker i retning av at de tre organisasjonene er på riktig spor når det gjelder å videreutvikle innholdet i opplæringen. Det viser også at oppfølgingen av den enkelte brukermedvirker og erfaringskonsulent henger tett sammen med deres opplevelse av mestring av rollen og tilfredshet med egen innsats.

Ikke uventet har unge medvirkere både gode og mindre gode opplevelser fra det å drive aktivt påvirkningsarbeid overfor offentlige myndigheter eller profesjonsaktører i helse- og sosialfeltet. Samtidig var det tydelig at det er noe ulik historie og tradisjon i de tre organisasjonene når det gjelder måter å medvirke på. Dette henger delvis også sammen med de definisjonene man legger til grunn for hvordan man driver medvirkning. LFB ser eksempelvis ut til å legge større vekt på erfaringsformidlere enn de to andre organisasjonene. MHU legger vekt på å spre medvirkningsoppgavene på flere av medlemmene i organisasjonen, mens de to andre organisasjonene beholder mer av styringen på dette i organisasjonens sentralledd. Slike forskjeller kan ses enten som et problem eller som en styrke for et videre samarbeidet om medvirkning og opplæring i de tre organisasjonene. Vi anser at det er gode grunner til å legge vekt på det sistnevnte. Det handler om å utnytte ressurser bedre, og det handler om lære av hverandre

Nedenfor følger Nordlandsforsknings forslag til hvordan organisasjonene kan videreutvikle samarbeidet på dette området. Vi har delt dette opp i tre områder:

- 1) Organisering
- 2) Opplæring og oppfølging
- 3) Fellesarena

Disse tre punktene er uavhengig av hverandre og er ikke nødvendigvis gjensidige forutsetninger. Punktene og betraktningene bygger i stor grad på møteobservasjon på organisasjonenes felles workshop, samt våre videre betraktninger knyttet til dette.

3.1 ORGANISERING

Medvirkningsaktiviteter, enten det er snakk om brukermedvirkning som representant eller som erfaringskonsulent, krever uansett mye av de personer som skal representere organisasjonen. Etter hvert som velferdssystemene blir mer kompliserte, blir også denne type oppgaver mer krevende, ikke minst for unge medvirkere.

Det synes om det vil være en god mulighet for å prøve ut et systematisk arbeid med felles organisering og koordinering på tvers av de tre organisasjonene, med tanke på best mulig utnyttelse av kapasiteter. Kan man for eksempel tenke seg at man velger å utpeke en felles representant/talsperson inn i sentrale utvalg og råd i de tilfeller der man vet at det vil være

arbeidskrevende prosesser (typisk nasjonale utredninger)? I så fall bør det trolig sikres med en viss form for jevnlig tilbakemelding til leder i hver organisasjon, for å sikre legitimitet og informasjon begge videre.

Som del av felles koordinering kan man også vurdere om man jevnlig eller etter behov kunne informere hverandre om innkomne forespørsler og eventuelt distribuere medvirkningsoppdrag løpende på tvers av organisasjonene. En slik løpende informasjonsflyt mellom organisasjonene kan tenkes å gi alle de tre organisasjonene bedre læring og bidra til at man holder hverandre oppdatert på hva de andre gjør, og hvor man er representert. Et annet poeng knyttet til mulig felles samarbeid om dette, er at man etablerer tettere personlig relasjoner som gjør det lettere kan gi hverandre uformelle råd og kunnskap, ta kontakt for å "luften ut" frustrasjoner eller stille felles krav/rammer til oppdragsgiver for medvirkning.

3.2 OPPLÆRING OG OPPFØLGING AV MEDVIRKERE

Selv om de tre organisasjonene har ulike policyer og noe ulike tradisjoner for medvirkning, er hovedinntrykket likevel at det er mye som er felles. Det synes relevant å vurdere utviklingen av en "grunnpakke" i form av et enkelt introduksjonskurs til alle som skal opptre som brukermedvirkere på vegne av organisasjonene. Det er rimelig å tenke seg at én del kan være felles for alle (grunnleggende introduksjon), og en annen del kan være organisasjonsspesifikk del (sentrale prinsipper og policy i egen organisasjon). Dersom dette viser seg å fungere etter hensikten, kan man eventuelt vurdere å etablere et "trinn 2" av en slik opplæring rettet til noe mer erfarne medvirkere.

Gjennom å organisere denne type kurs, kan organisasjonene samtidig etablere en viss kvalitetssikring ved å sette som et kriterium at alle som skal representere organisasjonen skal ha gjennomført introduksjonskurset. Her kan man for eksempel vurdere å etablere et enkelt kursbevis eller en form for sertifisering for å representere organisasjon som medvirker.

Videre kan man også vurdere om det er man kan etablere noen felles kjøreregler for oppfølging av den enkelte medvirker. (For eksempel at noen i organisasjonen tar kontakt et visst antall ganger i året: Hvordan går det? Trives du med oppgavene? Opplever du at du får du det til?) På denne måten får man en viss føling med om personen mestrer rollen, eller om personen etter hvert bør få avløsning i medvirkerrollen.

I alle de tre organisasjonene kan det være en viss fare for at medlemmer med et uavklart forhold til egen personlige historie kan være tilbøyelig til å ta på seg medvirkeroppgaver som de ikke helt er i stand til å takle. Det kan være til skade både for dem selv og organisasjonen de representerer. Opplæring i forkant, kombinert med jevnlig oppfølging fra organisasjon, kan trolig bidra til å redusere risiko for at disse får for store oppgaver.

I hver organisasjon kan man dessuten vurdere etablering av muligheter for at ferske brukermedvirkere kan få veiledning av mer erfarne medvirkere, eksempelvis i form av mentorering (får råd, støtt, oppfølging) eller som en type hospitering (deltar som observatør

sammen med en mer rutinert medvirker). En fordel med en slik opplæring og kvalitetssikring av medvirkere er at de får mulighet til å bli trygge i de oppgavene de gjør, og kan fremstår på en ryddig måte til beste for organisasjonen og personene selv.

3.3 FELLESARENA FOR ERFARINGSDELING

Et tredje forslag som de tre samarbeidende organisasjonene kan vurdere som ledd i dette, er å etablere en eller annen form for fellesarena for erfaringsdeling og læring mellom medvirkere i de tre organisasjonene. Temaer kan være: Hvilke erfaringer gjør en seg? Er det felles problemstillinger man opplever? Hvordan løser man disse underveis? Hva kan læres på tvers av aldersgrenser og organisasjonsgrenser?

Eksempelvis kan man se for seg et årlig dagsseminar eller halvdagsseminar der alle medvirkere inviteres inn (erfaringskonsulenter, brukermedvirkere, representanter i ulike råd og utvalg), sammen med ledelsen i alle de tre organisasjonene og sammen drøfter denne type av spørsmål med tanke på felles læring og utvikling. Etter behov kan man eventuelt vurdere å trekke inn eksterne innledere/forelesere. Hoveddelen av programmet bør trolig være basert på erfaringer som medvirkere i de tre organisasjonene har gjort seg over tid i rollen.

VEDLEGG: SPØRRESKJEMA

Brukermedvirkere og erfaringskonsulenter - følgestudie

Barn av rusmisbrukere

Mental Helse Ungdom (MHU), Barn av rusmisbrukere (BAR) og Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB) samarbeider om et utviklingsprosjekt om opplæring av brukermedvirkere og erfaringskonsulenter.

Vi henvender oss til alle som har vært registrert som kursledere eller deltakere på kurs i organisasjonene. Vi ber om svar på noen spørsmål om erfaringer fra disse kursene. Dine svar inngår i utviklingen av det nye prosjektet og er derfor viktige for oss.

Det er frivillig å delta. Det tar ca 5 minutter å besvare spørsmålene.

Det er Nordlandsforskning som gjennomfører undersøkelsen. Kun forskerne tilknyttet studien har tilgang til svarene. Alle opplysninger anonymiseres i etterkant.

Ta kontakt dersom du har spørsmål. På forhånd takk for hjelpen.

Med vennlig hilsen

Terje Olsen, Nordlandsforskning
E-post: Terje.Olsen@nforsk.no

Din identitet vil holdes skjult.

Når skjult identitet brukes i undersøkelser, vil ingen identifiserbar informasjon, som f.eks. nettlesertype og -versjon, IP-adresse, operativsystem eller e-postadresse, bli lagret med svaret. Dette er for å beskytte respondentens identitet.

1) Hvilket år er du født?

2) Kjønn

- Kvinne   Mann   Annen kjønnsidentitet

3) Er du medlem i noen av disse organisasjonene? (Du kan krysse av på flere).

- Mental helse ungdom
- Barn av rusmisbrukere
- Landsforeningen for barnevernsbarn
- Ingen av disse
- Andre

4) Hva har vært din rolle og hvordan har du vært involvert på kurs tidligere? (Du kan krysse av på flere).

- Jeg har deltatt på kurs i brukermedvirkning
- Jeg har deltatt på kurs i erfaringsformidling
- Jeg har selv vært kursleder for kurs i brukermedvirkning
- Jeg har selv vært kursleder for kurs i erfaringsformidling
- Jeg har tatt aktivt del i ledelse, styring eller administrasjon av slike kurs
- Jeg har deltatt i andre aktiviteter knyttet til slik opplæring

5) I hvilken periode har du i hovedsak deltatt på slike kurs? (Du kan krysse av på flere).

- 2013
- 2014
- 2015
- 2016
- 2017
- 2018
- Andre år

6) Er du aktiv som brukermedvirker i dag? (Eksempelvis som deltaker i råd, utvalg eller brukerforum.)

- Ja
- Nei
- Usikker

7) Er du aktiv som erfaringskonsulent i dag? (Eksempelvis gjennom betalte oppdrag for en institusjon, en velferdstjeneste, NAV eller en annen offentlig myndighet.)

- Ja
- Nei
- Usikker

8) Hvis ja: Anslagsvis hvor ofte fungerer du som brukermedvirker eller erfaringskonsulent i løpet av et år?

- Ukentlig
- Noen ganger i måneden
- Noen ganger i løpet av året
- Sjeldnere
- Usikker

Nedenfor følger noen spørsmål knyttet til dine erfaringer som brukermedvirker/erfaringskonsulent. Kryss av det som passer best for deg.

9) Medvirkning og deltakelse: Hvor enig eller uenig er du i disse påstandene?

	Verken					
	enig		eller		Vet	
	Helt enig	Litt enig	Litt uenig	Helt uenig	ikke	
Jeg har fått tilstrekkelig opplæring i rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opplæringen har gjort meg tryggere i rollen som brukermedvirker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har fått god oppfølging i rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gjennom rollen som brukermedvirker eller erfaringskonsulent er det lett å gi uttrykk for egne meninger	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har vært med på planlegging av medvirkning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mine forslag/innspill har blitt hørt og tatt på alvor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at opplæringen har bidratt til å styrke min psykiske helse	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at jeg ikke blir tatt på alvor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at jeg er med for syns skyld	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10) Er det noe du vil trekke frem som spesielt viktig eller noe du har savnet i opplæring/oppfølgingen? Du kan utdype dette nedenfor.

0/4000

11) Aktiviteter og nettverk: Hvor enig eller uenig er du i disse påstandene?

	Verken					
	enig		eller		uuenig	
	Helt enig	Litt enig	Litt uuenig	Helt uuenig	Vet ikke	
Rollen som brukermedvirker/erfaringskonsulent har gitt meg et større faglig nettverk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rollen som brukermedvirker/erfaringskonsulent har gitt meg et større sosialt nettverk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rollen som brukermedvirker/erfaringskonsulent gjør meg stolt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at jeg gjøre noe som hjelper andre i samme situasjon som meg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg synes det er lett å få hjelp og råd fra min organisasjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg vet hva jeg skal gjøre for å fremme organisasjonens syn	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12) Er det andre ting du vil legge til (andre erfaringer, ris/ros)?

0/4000

13) Kan du tenke deg å bidra med dine erfaringer som brukermedvirker/erfaringskonsulent i et kort telefonintervju?

- Nei
- Ja (før inn e-post og/eller telefonnummer):

Send